

بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با کیفیت زندگی زندانیان (مددجویان) زن شهر تهران

صغری ابراهیمی قوام^۱، علی اکبر خسروی^۲ و فاطمه حیدری^۳

۱- دانشیار روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، qavam.s2015@gmail.com

۲- دانشیار علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، khosravi.edu@Gmail.com

۳- کارشناس ارشد مشاوره و راهنمایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، نویسنده مسئول: magsood.parsa@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، الگوهای هیجانی و باورهای عمیقی که احساس فرد را درباره خود شکل می‌دهند، به‌عنوان یک عامل روانی در بررسی کیفیت زندگی مددجویان زن مورد بررسی قرار گرفته است. هدف از این پژوهش، بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با کیفیت زندگی مددجویان زن شهر تهران است. **روش:** از میان جامعه مددجویان زن شهر تهران در ندامتگاه شهر ری در سال ۱۳۹۴، تعداد ۱۵۳ نفر به‌عنوان نمونه، با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. با بررسی برخی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و با استفاده از پرسشنامه‌های فرم کوتاه، طرح‌واره‌های یانگ (SQ-SF) و کیفیت زندگی (SF-۳۶)، اطلاعات موردنیاز جمع‌آوری و با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره، روابط موجود میان متغیرهای پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS بررسی و سهم هر یک از حوزه‌های طرح‌واره بر کیفیت زندگی مددجویان مشخص شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد، طرح‌واره‌های حوزه‌های قطع ارتباط و طرد به میزان ۰/۵۴، خودگردانی و عملکرد مختل به میزان ۰/۴۴، محدودیت‌های مختل به میزان ۰/۲۶، دگر جهت‌مندی به میزان ۰/۲۱ و گوش‌بزدلی و بازداری بیش‌ازحد به میزان ۰/۲۶، با کیفیت زندگی در بعد روانی همبستگی و رابطه معنادار معکوس و منفی دارد. بین طرح‌واره‌های حوزه دگر جهت‌مندی و گوش‌بزدلی و بازداری بیش از حد با بعد جسمانی کیفیت زندگی رابطه معنادار آماری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: با گسترش سطح طرح‌واره‌های ناسازگار در میان مددجویان زن، کیفیت زندگی آن‌ها به‌ویژه بعد روانی کاهش می‌یابد. لذا با تمرکز بر روی طرح‌واره‌ها و تلاش برای بهبود آن‌ها و گسترش احساس مثبت فرد نسبت به خود و محیط، می‌توان کیفیت زندگی آن‌ها را بهبود بخشید.

کلیدواژه‌ها: طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، کیفیت زندگی، زندانیان زن، ندامتگاه

◀ **استناد (به شیوه APA ویرایش ۶):** ابراهیمی قوام، صغری، خسروی، علی اکبر، حیدری، فاطمه (بایز و زمستان ۱۳۹۵). بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با کیفیت زندگی زندانیان (مددجویان) زن شهر تهران. *دوفصلنامه پژوهش‌های انتظامی-اجتماعی زنان و خانواده*، ۴ (۲)، ۱۷۹-۱۹۹.

مقدمه

مطالعه زندانیان (مددجویان) زن، به دلیل دشواری‌های موجود در مسیر مطالعه آن‌ها و نیز عدم اطمینان یا امیدواری ناکافی به تغییر پذیریشان، کمتر مورد توجه پژوهشگران قرار دارد. بررسی جامع بر روی این گروه از زنان، مستلزم در نظر گرفتن عوامل متعدد شخصیتی، خانوادگی، اجتماعی و محیطی است. از میان واژه‌های تأثیرگذار متعددی که در این حوزه‌ها یافت می‌شود، کیفیت زندگی که جامع‌ترین لغت دربرگیرنده میزان رضایت فرد از زندگی‌اش است، جزء مناسب‌ترین عناوینی است که برای مطالعه مددجویان زن در زندان‌ها به کار می‌رود. امروزه انسان‌ها خواهان زندگی رضایت‌بخش و ارضاء کننده هستند و صرفاً نمی‌خواهند بر مسائل و مشکلات خود فائق آیند، از سویی راه‌حل‌ها برای مسائل و مشکلات فقط مبتنی بر حمله مستقیم به مسائل نیست، بلکه از طریق فراهم‌سازی منابع، ابتکارها، قدرت و توانمندی‌ها حاصل می‌شود. از این رو، کیفیت زندگی و بهبود آن مورد توجه بسیاری قرار گرفته است (فریش، ۱۳۸۹، ص ۵). در محیط زندان، توجه به کیفیت زندگی، از این جهت که با ورود زندانی به فضای زندان، سطح زندگی وی با از دست دادن شغل پیشینش پایین می‌آید و احتمال پیدا کردن شغل پس از محکومیت نیز کاهش می‌یابد و قرار گرفتن در کنار سایر مجرمان، زمینه آموزش و یادگیری فنون ارتکاب جرائم و افزایش کیفیت و کمیت جرم از سوی مجرم را به همراه می‌آورد، اهمیت دوچندانی پیدا می‌کند. پرداختن به فاکتورهای ارتقاء دهنده کیفیت زندگی سبب می‌شود تا زندانی به جای ارتقای توانمندی خود برای ارتکاب حرفه‌ای‌تر جرم پس از دوران محکومیت یا ابتلا به افسردگی و سایر اختلالات روانی در محیط نامناسب زندان، امید به آینده را در خود حفظ کرده و برای زندگی پس از دوران محکومیت، مسیر مناسبی را در محیط زندان برای خود ترسیم کنند. یکی از عوامل ارتقاء دهنده این فاکتور، توجه به بعد روانی افراد است. در بررسی عوامل متعدد روانی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه که باورهای فرد نسبت به خود و پیرامونش را شکل می‌دهند قابل توجه می‌باشند. لذا از این عامل، برای سنجش وضعیت روانی مددجویان زن و فضای حاکم بر کیفیت زندگی آن‌ها بهره گرفته خواهد شد.

بیان مسئله

در بررسی زنان مددجو، پرداختن به دو حیطه مدنظر است: نخست توجه به عوامل زمینه‌ساز ارتکاب جرم، یعنی عوامل متعدد زیستی، روانی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و غیره که در نظریه‌های مختلف جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، روان‌پزشکی و غیره مورد بررسی قرار می‌گیرد و زمینه‌ساز پرداختن به توسعه و بهزیستی است. دوم، مقوله‌های مرتبط با زندگی آن‌ها به‌خصوص در دوران سپری کردن محکومیت که در کنار عوامل زمینه‌ساز ارتکاب جرم باید به آن پرداخته شود. یکی از این مقوله‌ها که دارای ابعاد گوناگونی است و به‌گونه‌ای با عوامل زمینه‌ساز ارتکاب جرم ارتباط دارد، کیفیت زندگی است که مطابق متون علمی موجود در پنج حوزه اجتماعی،

فرهنگی، روان‌شناختی، اقتصادی، جسمی و فیزیکی و محیطی اثرگذار است (بوند و کورنر^۱، ۱۳۸۹، ص ۱۷)، مقیاس مناسبی برای سنجش و پیش‌بینی توسعه و بهزیستی است. کیفیت زندگی زنان مددجو در دوران محکومیت که بررسی در میان منابع پژوهشی نشان داد، تنها در پژوهشی که توسط طالب‌زاده ثانی و غلامی (۱۳۹۳) مورد توجه قرار گرفته است، می‌تواند برنامه‌ریزی در خصوص چگونگی بازپروری آن‌ها در ایام محکومیت و دوران پس از آن را تسهیل کند.

در پرداختن به علل زمینه‌ساز جرم، اغلب تئوری‌های روان‌شناسی برآیند که در فرآیند اجتماعی شدن فرد منحرف، معمولاً در رابطه بین والدین و فرزندان نقصان وجود داشته است. این نتیجه، شامل ناراحتی عاطفی است که به تشکیل خصلت‌های شخصیتی کژکار منتهی می‌شود. گفته می‌شود که تجارب دوران کودکی می‌تواند تأثیر دیرپایی در رفتار دوران بلوغ و بزرگسالی داشته باشد (صفوی، ۱۳۶۹، ص ۲۵؛ به نقل از قربانی و فیض‌آبادی، ۱۳۹۲، ص ۱۰۲). این تجارب که جفری یانگ از آن‌ها به‌عنوان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یاد می‌کند، یکی از نظریه‌هایی است که مکانیزم زیربنایی و سخت تحول در پدیدآیی رفتارهای ضداجتماعی را تبیین می‌کند و بر تجارب اولیه زندگی و تجربه‌های عاطفی تأکید دارد (کاملی، قنبری و آقا محمدیان، ۱۳۹۱، ص ۱۶؛ به نقل از ابراهیمی قوام و طباطبایی یزدی، ۱۳۹۳، ص ۱۲۰). بررسی‌های بسیار اندکی در این حوزه بر روی زنان مددجو صورت گرفته است که از آن میان، تنها می‌توان به پژوهش ابراهیمی قوام و طباطبایی یزدی (۱۳۹۳) اشاره کرد که نشان داد میانگین نمرات جرم‌های غیر خشن در برخی مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه دختران و در نمره کل، به‌طور معناداری بالاتر از میانگین نمرات پسران جرم‌های غیر خشن بوده است. مطابق نتایج این پژوهش، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان الگوهای هیجانی و شناختی خود آسیب‌رسان به‌طور غالب در آسیب‌ها و بدرفتاری‌های بزهکاران ریشه دارد. لذا با توجه به پژوهش‌های اندک صورت گرفته در حوزه مددجویان زن و ضرورت توجه به هر یک از متغیرهای مطرح‌شده به‌منظور برآورد راهکارهای عملی مناسب در جهت کمک به این قشر آسیب‌دیده، پژوهشگر به دنبال پاسخ به این سؤال است که چه رابطه‌ای میان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و کیفیت زندگی مددجویان زن شهر تهران (نمونه موردی؛ ندامتگاه شهر ری) در سال ۱۳۹۴ وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت

مددجویان زن در مقایسه با مددجویان مرد با فراوانی بیشتری با اختلالات شخصیت و بیماری‌های روانی روبرو بوده و از آن رنج می‌برند. افسردگی، اضطراب و احساس غمگینی از رایج‌ترین حالات در بین این قشر آسیب‌پذیر به شمار می‌رود (پاک‌دامن و شخم‌گر، ۱۳۸۹؛ به نقل از عسگر پورکریمی، ۱۳۹۲، ص ۲). با توجه به اینکه برخی

1. Bond, Corner

از مددجویان زن پس از ورود به محیط زندان به دلایل مختلف نتوانسته‌اند دنیای اجتماعی زندان را قبول کنند، با فرسودگی روحی و روانی و ناسازگاری اجتماعی در زندان مواجه می‌شوند. افرادی نیز که فرآیند زندان پذیر شدن را به سهولت طی کرده و کدهای اخلاقی دنیای اجتماعی زندان را قبول کرده و به سرعت این کدهای اخلاقی در آن‌ها نهادینه می‌شود، پس از آزادی از زندان به این دنیای اجتماعی وابسته می‌شوند که پیامد آن ارتکاب مجدد جرم است (ظهیری، ۱۳۹۲، ص ۵۵)، لذا پرداختن به شرایط زندگی مددجویان زن در قالب سنجش کیفیت زندگی آن‌ها در محیط زندان می‌تواند این امکان را فراهم آورد تا براساس میزان رضایت آن‌ها از وضعیت جسمانی و روانی خود در محیط زندان، تدبیر اثربخش‌تری در خصوص توانمندسازی آن‌ها در ادامه دوران محکومیت و نیز پیش‌بینی برای ایام آزادی اتخاذ کرد. آنچه سبب می‌شود تا فرد از محیطی که در آن به سر می‌برد احساس رضایت و شادمانی یا بی رضایتی کند، به نگاه او بستگی دارد. باورهای فرد و احساسی که او نسبت به خود، پیرامون خود و اطرافیانش دارد، شکل‌دهنده نگاه او به جهان پیرامون و سطح رضایت‌مندی او از زندگی‌اش است. در نظریه یانگ، از باورهای فرد نسبت به خود و جهان پیرامونش تحت عنوان طرح‌واره نام برده می‌شود. چنانچه این طرح‌واره‌ها نشئت گرفته از باورهای منفی فرد باشد از آن‌ها به عنوان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یاد می‌شود. مطابق پژوهش شاری، استارت و اندرسون^۱ (۲۰۱۲) در خصوص طرح‌واره‌های زنان و مردان که نشان داد تمامی ۱۸ طرح‌واره ناسازگار اولیه با خودکنترلی ناکافی در سطح متفاوت بین زنان و مردان بیمار تصدیق شده است و در مجموع، زنان به‌طور با اهمیتی نمره بالاتری از مردان در ۱۱-۱۸ طرح‌واره گرفته‌اند (کرمی و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۹۶). به نظر می‌رسد توجه به این متغیر مهم که ابعاد وسیعی از شخصیت روانی فرد در ارتباط با دیگران را مورد توجه قرار می‌دهد برای سنجش وضعیت روانی فرد و میزان اثر آن در میزان رضایت فرد از وضعیت روانی خود ضروری می‌کند. لذا پژوهشگر در نظر دارد از طریق بررسی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه این زنان و سنجش میزان اثر آن در رضایت‌مندی فرد از زندگی‌اش موانع موجود در ارتباط فرد با خود و دیگران را شناسایی کرده و اقدامات عملی مؤثر برای زندگی بهتر این زنان آسیب‌دیده را در محیط اجتماعی زندان که گریزی از ارتباط برقرار کردن با دیگران در آن وجود ندارد پیدا کند. از سوی دیگر؛

- با شناسایی طرح‌واره‌های این افراد، به مشاوران هسته مشاوره ندامتگاه کمک می‌شود تا با تمرکز بر درمان طرح‌واره‌ها به بهبود بیماران کمک کنند.

- از طریق سنجش کیفیت زندگی، می‌توان بازبینی مجددی بر اقدامات در حال اجرا کرد و تدابیر اثربخش‌تری برای ارتقای سیاست‌های پیشگیرانه به خصوص پیشگیری مکانی در زندان‌ها اتخاذ کرد، لذا برای پژوهشگر بررسی این متغیرها و روابط موجود میان آن‌ها حائز اهمیت است.

با این توصیف پیرامون اهمیت موضوع، هدف اصلی پژوهشگر از انجام پژوهش، تعیین رابطه طرح‌واره‌های

1. Shari, Starters and Anderson

ناسازگار اولیه با کیفیت زندگی مددجویان زن شهر تهران است.

پیشینه پژوهش: بررسی منابع داخلی و خارجی مرتبط با مددجویان زن نشان داد، غالب پژوهش‌های صورت گرفته بر روی آن‌ها مانند پژوهش‌های اسلامی و ده کهنه (۱۳۹۳)، پژوهش مباحثی (۱۳۹۴)، پژوهش ملک‌میان و شریفیان (۱۳۸۸)، پژوهش باقری و ملتفت (۱۳۸۹)، پژوهش سامونل و عمر^۱ (۲۰۱۲) و پژوهش لوین^۲ (۲۰۱۱)، به بررسی عناصر مختلف اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر ارتکاب جرم زنان همچون تحصیلات، درآمد، مسکن، میزان ازهم‌گسیختگی خانواده و غیره پرداخته است. در حوزه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، پژوهش ابراهیمی قوام و طباطبائی یزدی (۱۳۹۳) با عنوان بررسی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بزهکاران دختر و پسر مرتکب جرائم خشن و غیر خشن در کانون اصلاح و تربیت مشخص کرد، میانگین نمرات جرم‌های غیر خشن در برخی مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه دختران و در نمره کل، به‌طور معناداری بالاتر از میانگین نمرات پسران جرم‌های غیر خشن و میانگین دختران جرم‌های خشن در برخی مؤلفه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌طور معناداری بیشتر از میانگین نمرات دختران جرم‌های غیر خشن بود. سیگر^۳ لیروز^۴ و کاروالهو^۵ (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان انحرافات شناختی ناشی از تجاوزات جنسی؛ یافته‌های اولیه در خصوص نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه نشان دادند، به‌طور خاص در صورتی که بتوان اضطراب روان‌شناختی و تمایل اجتماعی را کنترل کرد، می‌توان گفت که طرح‌واره‌های استحقاق و بزرگ‌منشی در حوزه محدودیت‌های مختل یک عامل پیش‌بینی کننده مهم در انحرافات شناختی است و مدل الگو محور یانگ، در حوزه محدودیت‌های مختل می‌تواند در الگوسازی انحرافات شناختی در متهمان تجاوز جنسی عامل کمک‌کننده باشد و لذا همبسته است. پژوهش شوری^۶ و همکاران (۲۰۱۵) با عنوان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و پرخاشگری در مردان به دنبال درمان مصرف مواد که بر روی ۱۰۶ معتاد در حال درمان مصرف مواد مخدر صورت گرفته است، نشان داد براساس نظریه‌های اجتماعی شناختی اصل تجاوز، افرادی که مرتکب تجاوز می‌شوند به احتمال زیاد دارای سطوح بالایی از طرح‌واره‌های شناختی ناسازگار اولیه هستند که باعث افزایش خطر ابتلا به پرخاشگری می‌شود. پژوهش پرسونال، رویتر و برنستین^۷ (۲۰۱۳)، با عنوان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مجرمان جنسی کودک در مقایسه با مجرمان جنسی علیه بزرگسالان و مجرمان خشن غیرجنسی، بر روی سه گروه از مجرمان بستری در بیمارستان انجام شد، از بین این افراد، ۲۳ نفر مجرم جنسی کودک، ۱۹ نفر مجرم جنسی علیه بزرگسالان و ۲۴ نفر مجرم خشن غیرجنسی انتخاب

1. Samuel and omar
2. Levin
3. Vera Sigre-Leirós
4. Joana Carvalho
5. Ryan C. Shorey & CO
6. Personal, Reuters and Bernstein

شدند. نتایج نشان داد طرح‌واره‌های رهاشدگی، انزوای اجتماعی، نقص و شرم و از خودگذشتگی مجرمان جنسی کودک بیش از سایر گروه‌های دیگر است. در این میان، طرح‌واره انزوای اجتماعی روند بالاتری در مقایسه با سایر طرح‌واره‌ها در این افراد دارد. لذا به نظر می‌رسد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، نقش مهمی در پیش‌بینی رفتارهای مختلف مجرمان جنسی کودک بازی می‌کند. در حوزه کیفیت زندگی نیز پژوهشی که توسط طالب‌زاده ثانی و غلامی (۱۳۹۳) با عنوان رابطه کیفیت زندگی با سلامت عمومی زندانیان دارای سوءسابقه مصرف مواد مخدر انجام شده است، نشان داد بین این دو متغیر رابطه معنادار وجود دارد؛ به گونه‌ای که حیطة جسمانی کیفیت زندگی با علائم جسمانی و عملکرد اجتماعی و علائم اضطرابی و علائم افسردگی با سلامت روان همبستگی معکوس و حیطة روان‌شناختی کیفیت زندگی با علائم جسمانی و علائم اضطرابی و علائم افسردگی و عملکرد اجتماعی سلامت روان همبستگی معکوس معنادار و حیطة روابط اجتماعی کیفیت زندگی با علائم اضطرابی و عملکرد اجتماعی سلامت روان همبستگی معکوس معنادار دارد. لذا با ارتقای کیفیت زندگی زندانیان سلامت عمومی آن‌ها نیز ارتقاء می‌یابد و از رفتارهای پرخطر آن‌ها جلوگیری می‌شود.

مبانی نظری

مددجوی زن (زندانی زن): در ابتدای امر فرد خاطی یا بزهکار عنوان متهم را دارد و پس از بررسی و محاکمه و صدور حکم نهایی، در صورتی که باید به عنوان مجازات برای زمانی معین یا ابد در محل مخصوص نگهداری شود، عنوان زندانی مجرم را به خود می‌گیرد و با توجه به جرم یا تخلف ارتكابی در گروه و رده مخصوص جای می‌گیرد (طهماسب پور، ۱۳۹۴، ص ۱۰). هنگامی که فرد مرتکب زن باشد، عنوان مددجوی زن به کار برده می‌شود. **کیفیت زندگی:** مجموعه‌ای از رفاه جسمی، روانی و اجتماعی را که به وسیله شخصی یا گروهی از افراد درک می‌شود، مانند شادی، افتخار، رضایت، سلامت، موقعیت اقتصادی، فرصت‌های آموزشی و غیره را کیفیت زندگی می‌نامند (کتیبایی، ۱۳۸۹؛ به نقل از طالب زاده ثانی و غلامی، ۱۳۹۳، ص ۱۹). سازمان بهداشت جهانی، مفهوم وسیعی از کیفیت زندگی را مدنظر قرار می‌دهد که این مفهوم، تلفیقی از سلامت فیزیکی، وضعیت روان‌شناختی، سطح استقلال، روابط اجتماعی، اعتقادات فردی و ارتباط این عوامل با ویژگی‌های محیطی است (کارگروه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی، ۱۹۹۳؛ به نقل از غفاری و همکاران، ۱۳۹۱، ص ۱۱۴). نظریات متفاوتی در مورد کیفیت زندگی وجود دارد. پال^۱ (۲۰۰۵)، کیفیت زندگی را معیاری برای سنجش میزان تأمین نیازهای روحی، روانی و مادی جامعه و خانواده که نشان دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی و اقتصادی یک ناحیه است، تعریف می‌کند (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷، ص ۵). یکی از جدیدترین نظریه‌هایی که پیرامون

1. Pal

کیفیت زندگی مطرح شده است، نظریهٔ فریش^۱ است. نظریهٔ کیفیت زندگی فریش بر این فرض استوار است که عناصر عاطفی و هیجانی شادمانی تا حد زیادی از قضاوت‌های شناختی از رضایتمندی زندگی ناشی می‌شود (فریش، ۱۳۸۹، ص ۴۵). با تأکید نظریهٔ کیفیت زندگی بر رضایتمندی از زندگی و تجربهٔ ذهنی سلامت، کیفیت زندگی تا حدی به کیفیت آگاهی یعنی به میزان مثبت بودن تجربهٔ درونی انسان (مثل افکار و احساسات) اشاره می‌کند (دینر و سلیگمن^۲، ۲۰۰۴؛ به نقل از فریش، ۱۳۸۹، ص ۴۴). درحالی‌که عواطف مثبت و خوشایند از درک و شناخت این نکته حاصل می‌شود که فرد به نیازها، اهداف و آرزوهای خود رسیده و آن‌ها را محقق ساخته است، عواطف و هیجانات منفی موانع یا رکودها را در تحقق حیطه‌های ارزشمند زندگی نشان می‌دهد (دینر، دینر و تامیر^۳، ۲۰۰۳؛ به نقل از فریش، ۱۳۸۹، ص ۴۴). در این نظریه، عواملی که احتمال رضایتمندی بیشتر از زندگی و به دنبال آن کیفیت زندگی را کاهش می‌دهند، عوامل خطرناک یا آسیب‌پذیری نامیده می‌شود.

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه: این مفهوم از روان‌شناسی شناختی نشئت گرفته است. طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را می‌توان باورهای عمیق و تزلزل‌ناپذیری و الگوهای هیجانی و شناختی خود-آسیب‌رسانی در دوران کودکی دانست که دربارهٔ خود، دیگران و جهان اطراف که در ذهنمان شکل گرفته‌اند. این طرح‌واره‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری احساس ما دربارهٔ خودمان دارند. این باورها علی‌رغم آسیبی که به ما می‌زنند، در پناه آن‌ها احساس امنیت می‌کنیم، زیرا به ما قدرت پیش‌بینی پذیری و اطمینان آفرینی می‌دهند (یانگ و گلوسکو، ۱۳۹۰، ص ۱۹). رفتارهای ناسازگار در پاسخ به این طرح‌واره‌ها شکل می‌گیرند، اما بخشی از آن‌ها محسوب نمی‌شوند (یانگ و گلوسکو، ۱۳۹۰، ص ۳۰). باید توجه داشت که تمام طرح‌واره‌ها بر پایهٔ وقایع آسیب‌رسان یا بدرفتاری دوران کودکی شکل نگرفته‌اند و ریشهٔ تحولی وقایع آسیب‌زا ندارند، اما همهٔ آن‌ها مخل زندگی سالم هستند. اغلب طرح‌واره‌ها، نتیجهٔ تجارب زیان بخشی محسوب می‌شوند که فرد در سیر دوران کودکی و نوجوانی دائماً با این تجارب روبرو بوده است. اثر این تجارب ناگوار در سیر تحول با یکدیگر جمع می‌شوند و منجر به شکل‌گیری یک طرح‌واره کاملاً ناسازگار تمام‌عیار می‌شود. این طرح‌واره‌ها، نقش عمده‌ای در تفکر، احساس، رفتار و نحوهٔ برقراری ارتباط افراد با دیگران بازی می‌کنند و به‌گونه‌ای متناقض و اجتناب‌ناپذیر، زندگی بزرگ‌سالی را به شرایط ناگوار دوران کودکی می‌کشاند که غالباً برای آن‌ها زیان‌بخش بوده است. در مدل یانگ، ارائه‌دهندهٔ نظریهٔ طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، هجده طرح‌واره ناسازگار براساس پنج نیاز هیجانی ارضاء نشده تقسیم می‌شوند که به شرح زیر است: حوزهٔ اول: بریدگی و طرد^۴؛ شامل رهاشدگی - بی‌ثباتی^۵، بی‌اعتمادی

1. friesh
2. Diener & Seligman
3. Tamir
4. Disconnection & rejection
5. Abandonment/instability

- بدرفتاری^۱، محرومیت هیجانی^۲، نقص - شرم^۳، انزوای اجتماعی - بیگانگی^۴، حوزه دوم: خودگردانی و عملکرد مختل^۵؛ شامل وابستگی - بی‌کفایتی^۶، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری^۷، خود تحول نیافته - گرفتار^۸، شکست^۹، حوزه سوم: محدودیت‌های مختل^{۱۰}؛ شامل استحقاق - بزرگ‌منشی^{۱۱}، خویشنداری و خود انضباطی ناکافی^{۱۲}، حوزه چهارم: دیگر جهت‌مندی^{۱۳}؛ شامل اطاعت^{۱۴}، ایثار^{۱۵}، پذیرش جویی - جلب توجه^{۱۶} و حوزه پنجم: گوش به زنگی بیش از حد و بازداری^{۱۷}؛ شامل منفی‌گرایی - بدبینی^{۱۸}، بازداری هیجانی^{۱۹}، معیارهای سرسختانه - عیب‌جویی افراطی^{۲۰} و تنبیه^{۲۱} (یانگ، کلوکسو و ویشار، ۱۳۸۶، ص ۳۲).

آنچه فریش در نظریه کیفیت زندگی خود، به‌عنوان عوامل خطرناک یا آسیب‌پذیری معرفی می‌کند، در حقیقت در نظریه یانگ، معادل هر یک از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است که به این شکل بیان شده است: هر یک از سبک‌های شناختی تعمیم‌یافته یا صفات شخصیتی چون روان‌نژندی - منفی‌گرایی عاطفی، توجه معطوف به خویشنداری، صفاتی چون احترام به خویشنداری پایین، سبک‌های اسنادی بدبینانه یا افسرده در تفسیر علل رویدادهای منفی، طرح‌واره‌های شناختی منفی، خودکار آمدی پایین، بدبینی، درون‌گرایی - خصوصاً مردم‌آمیزی کم و گرمای ارتباطی کم، امیدواری پایین و کمال‌گرایی یا گرایش به داشتن معیارهای بالا و غیرواقع بینانه

1. Mistrust/abuse
2. Emotional deprivation
3. Defectiveness/shame
4. Social isolation/alienation
5. Impaired autonomy and performance
6. Dependence/ incompetence
7. Vulnerability to harm or illness
8. Enmeshment/undeveloped self
9. Failure
10. Impaired limits
11. Entitlement/grandiosity
12. Insufficient self-control/self- discipline
13. Other -directedness
14. Subjugation
15. Self-sacrifice
16. Approval -seeking/recognition-seeking
17. Overvigilance / inhibition
18. Negativity/pessimism
19. Emotional inhibition
20. Unrelenting standards/ Hypercriticalness
21. Punitiveness

برای موفقیت یا رضایتمندی در حیطه‌های ارزشمند زندگی است (فریش، ۱۳۹۰، ص ۵۵).

با توجه به مطالعه جامعۀ مددجویان زن در این پژوهش و بیان اهمیت طرح‌واره‌های ناسازگار پیرامون مددجویان در سایر پژوهش‌ها و اینکه مطابق برخی نظرات جرم‌شناسی مانند اعتقاد ساختارگراها به اینکه مجرمان دارای ساختارهای شناختی ناکارآمد هستند و در پردازش اطلاعات از محیط دچار خطا می‌شوند، دلیل اصلی به این خاطر است که آن‌ها روی تجربه‌های دوران کودکی خود تکیه می‌کنند (فرجاد، ۱۳۷۱؛ به نقل از کرمی دهباغی، ۱۳۸۷، ص ۵۶) و نیز نظریۀ تحول اجتماعی فرینگتون^۱ (۲۰۰۳) که در الگوی تلفیقی خود، از یک طرف وقایع ناکام‌کننده زندگی را به‌عنوان عوامل انرژی‌زای کوتاه‌مدت که منجر به گرایش به رفتارهای ضداجتماعی می‌شود و از طرف دیگر، فرآیندهای شناختی تحریف‌شده را نیز مسئول گرایش به رفتارهای ضداجتماعی کوتاه‌مدت می‌داند و نتیجه می‌گیرد که فرآیندهای شناختی معیوب و انتخاب روش‌های غیرمنطقی، دستورالعمل‌های ضداجتماعی را به دنبال دارد که حاصل طرح‌واره‌های شناختی تحریف‌شده هستند (لرنی^۲، ۲۰۰۶، ص ۱۰۲؛ به نقل از گلشنی، ۱۳۹۰، ص ۱)، پژوهشگر کیفیت زندگی مددجویان زن را در قالب بررسی رابطه‌ای که با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان یک متغیر روانی دارد، برای سنجش وضعیت روانی فرد و میزان اثر آن در میزان رضایت فرد از وضعیت روانی خود مورد نظر قرار داده و با بهره‌گیری از نظریه‌های یانگ و فریش در حوزه طرح‌واره‌های ناسازگار و کیفیت زندگی به تبیین و تحلیل یافته‌ها می‌پردازد.

روش تحقیق

این پژوهش در گروه پژوهش‌های کمی غیرآزمایشی از نوع همبستگی قرار دارد. جامعۀ آماری این پژوهش را کلیۀ مددجویان زن شهر تهران در سال ۱۳۹۴ واقع در ندامتگاه شهری، محل نگهداری مددجویان زن تهران تشکیل می‌دهد. با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس و با توجه به ماهیت پژوهش و شرایط خاص جامعۀ آماری، از تمامی بندهای ده‌گانه ندامتگاه، افرادی که حاضر به همکاری با پژوهشگر شدند، انتخاب و در نهایت، ۱۵۳ نفر، به‌عنوان نمونه در دسترس، مورد بررسی قرار گرفتند. توضیح آنکه، به دلیل محدودیت‌های حفاظتی که در ارائه آمار مددجویان وجود داشت، به‌منظور تعیین حجم نمونه موردنیاز، براساس میانگین حجم نمونه سه پژوهش مشابه در این زمینه (بیابان‌گرد، ۱۳۸۶، ص ۱۲۶) مانند پژوهش مباحثی (۱۳۹۴)، ملک‌میان و شریفیان (۱۳۸۸) و صالحی و حسینی (۱۳۹۲)، ابتدا تعداد ۱۰۵ نفر در نظر گرفته شد. با توجه به افت آزمودنی حجم نمونه، نظر به اینکه در مرحله تجزیه و تحلیل آماری، نتایج حاصل از اطمینان کافی جهت تفسیر برخوردار باشند، تعداد بیش از ۲۰۰ پرسشنامه توزیع و پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص و ناکامل، تعداد ۱۵۳ پرسشنامه قابل بهره‌برداری حاصل شد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل:

1. Fryngtvn
2. Lrny

۱- **مقیاس جمعیت شناختی:** در این بخش به منظور جمع‌آوری برخی اطلاعات جمعیت شناختی گروه نمونه، از چک‌لیست تدوین‌شده جمعیت شناختی ابراهیمی قوام (۱۳۹۱، ۱۳۹۲) بهره گرفته شد و اطلاعاتی نظیر سن، تأهل، تحصیلات، میزان درآمد، قومیت، منطقه سکونت، تعداد فرزندان، افراد تحت سرپرستی، سابقه فرار از منزل، مصرف مواد و الکل، تجربه آزار در دوران کودکی، جرم و سابقه کیفری از مددجویان احصاء شد.

۲- **پرسشنامه فرم کوتاه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ (SQ-SF):** ۷۵ گویه این پرسشنامه توسط یانگ (۱۹۹۸) برای ارزیابی ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه ساخته شده است. هر پرسش بر یک مقیاس درجه‌ای نمره‌گذاری می‌شود (یک برای کاملاً نادرست و ۶ برای کاملاً درست). در این پرسشنامه، هر ۵ پرسش یک طرح‌واره را می‌سنجد. چنانچه میانگین هر خرده مقیاس بالاتر از ۲/۵ باشد، آن طرح‌واره ناکارآمد است. پایایی و روایی این ابزار در پژوهش‌های متعددی به اثبات رسیده است. اشمیت و همکاران (۲۰۰۲) برای هر طرح‌واره ناسازگار اولیه، ضریب آلفایی از ۸۳/ تا ۹۶/۰ به دست آوردند (بارانف و تیان^۱، ۲۰۰۷؛ به نقل از باهنر و نیک منش، ۱۳۹۲، ص ۴۲). در این پژوهش، پایایی پرسشنامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ به میزان ۸۱ درصد تعیین شده است.

۳- **پرسشنامه کیفیت زندگی ۳۶ سؤالی (SF-۳۶):** این پرسشنامه توسط سازمان بهداشت جهانی و خلاصه‌ای از نخستین فرم ۱۰۰ سؤالی آن است. دارای ۳۶ سؤال بوده و از هشت مقیاس تشکیل شده است که هر مقیاس متشکل از ۲ تا ۱۰ ماده و در دو مقیاس کلی شامل ۱- زیر مقیاس سلامت جسمی؛ جمع زیر مقیاس‌های کارکرد جسم (PF)، اختلال نقش به خاطر سلامت جسمی (RP)، درد (P) و سلامت عمومی (GH) و ۲- زیر مقیاس سلامت روانی؛ جمع زیر مقیاس‌های اختلال نقش به خاطر سلامت هیجانی (RE)، انرژی - خستگی (EF)، بهزیستی هیجانی (EW) و کارکرد اجتماعی (SF) است. نسخه فارسی پرسشنامه فرم کوتاه ۳۶ سؤال، به‌عنوان یک پرسشنامه استاندارد، توسط پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی با استفاده از «روایی همگرایی» برای تعیین روایی مورد آزمون قرار گرفت که تمام ضرایب همبستگی بیش از مقدار توصیه شده؛ ۰/۴ به دست آمد (دامنه تغییرات ضرایب ۰/۵۸ تا ۰/۹۵). برای تعیین پایایی از «همسانی درونی» استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۷۷ تا ۰/۹ به دست آمد (منتظری و همکاران، ۱۳۸۴، ص ۴۹-۵۶). در این پژوهش، پایایی پرسشنامه فوق از طریق محاسبه آلفای کرونباخ بررسی شد که مقدار به‌دست آمده برابر ۰/۸۱ است. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی نظیر نمودارها و جداول فراوانی و در بخش آمار استنباطی با استفاده از نرم‌افزار SPSS از آزمون همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون چند متغیره استفاده شده است.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی: نتایج حاصل از بررسی بخش توصیفی ویژگی‌های جمعیت شناختی مددجویان نشان داد

1. Baranf and Tian

که در این پژوهش از رده سنی ۱۷ تا ۶۰ سال در ندامتگاه حضور داشته و در پژوهش شرکت کرده‌اند. بیشترین فراوانی شرکت‌کنندگان مربوط به گروه سنی ۲۱ تا ۴۰ سال با درصد فراوانی ۶۸ درصد بود. از تمامی قومیت‌ها در پژوهش حضور داشته و غالباً ساکن مناطق شهری بوده‌اند. زنان مطلقه با ۳۳/۳ درصد، بالاترین فراوانی را از حیث وضعیت تأهل به خود اختصاص دادند و از نظر داشتن فرزند ۳۷ درصد آن‌ها عنوان کردند که دارای یک فرزند هستند. در اینجا توجه به این نکته قابل تأمل است که تنها ۲۳/۵ درصد از این زنان، همچنان دارای زندگی مشترک هستند و بیش از نیمی از آن‌ها با ۵۲/۲ درصد به شکل مطلقه، متارکه کرده و بیوه زندگی می‌کنند. بررسی وضعیت تحصیلی مددجویان زن نشان داد که بیشترین درصد فراوانی مربوط به مدرک تحصیلی دیپلم با ۳۳/۳ درصد است. لیکن، نزدیک به نیمی از آن‌ها با درصد فراوانی ۴۸/۸ درصد تحصیلات زیر دیپلم دارند. در بررسی جرائم ارتكابی مددجویان زن مشاهده شد که غالب زنان حاضر در پژوهش (۸۶/۳ درصد) از کمتر از یک سال تا ۵ سال در ندامتگاه به سر می‌برند و عمده این پاسخ‌دهندگان محکومان جرائم مرتبط با مواد مخدر می‌باشند (۳۴/۹ درصد). کمترین همکاری نیز از سوی محکومان جرائم منافی عفت عمومی با درصد فراوانی ۳/۹ درصد صورت گرفت. بیش از ۵۰ درصد آن‌ها، درآمد ماهیانه خود را کمتر از ۵۰۰ هزار تومان عنوان داشته و حدود ۵۱ درصد آن‌ها، خود را سرپرست بیش از ۶ نفر در خانواده معرفی کردند. در بررسی سوابق گذشته این افراد، مواردی مانند فرار از خانه، مصرف الکل یا مواد مخدر و تجربه آزارهای مختلف در دوران کودکی نیز مشاهده شد که مجال پرداختن به آن در این مقاله نیست.

جدول ۱. توصیف متغیرهای مفهومی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در مددجویان زن

متغیرهای مفهومی تحقیق	نمره	میانگین	درصد	متغیرهای مفهومی تحقیق	نمره	میانگین	درصد
محرومیت هیجانی	۵ - ۰	۳/۳۳۳۳	۶۶	خود تحول نیافته و گرفتار	۵ - ۰	۲/۵۸۴۳	۵۲
رهاشدگی و بی‌ثباتی	۵ - ۰	۳/۲۱۱۸	۶۴	استحقاق و بزرگ‌منشی	۵ - ۰	۳/۵۴۲۵	۷۰
بی‌اعتمادی و بدرفتاری	۵ - ۰	۳/۵۱۱۱	۷۰	خویش‌داری و خود انضباطی ناکافی	۵ - ۰	۲/۸۷۳۲	۵۷
انزوای اجتماعی	۵ - ۰	۲/۷۸۱۷	۵۵	اطلاعت	۵ - ۰	۲/۷۵۸۲	۵۵
نقص و شرم	۵ - ۰	۲/۱۳۴۶	۴۲	ایثار	۵ - ۰	۴/۳۵۲۹	۸۷
شکست	۵ - ۰	۲/۳۷۵۲	۴۷	بازداری هیجانی	۵ - ۰	۲/۸۲۴۸	۵۶
وابستگی و بی‌کفایتی	۵ - ۰	۲/۰۶۸۰	۴۱	معیارهای سرسختانه و عیب‌جویی افراطی	۵ - ۰	۴/۲۴۹۷	۸۴
آسیب‌پذیری نسبت به ضرر و بیماری	۵ - ۰	۲/۵۶۶۰	۵۱				

بررسی درصد فراوانی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مددجویان زن نشان داد، طرح‌واره‌های ایثار با ۸۷ درصد، معیارهای سرسختانه و عیب‌جویی افراطی با ۸۴ درصد، استحقاق و بزرگ‌منشی با ۷۰ درصد و بی‌اعتمادی و

بدرفتاری با ۷۰ درصد، بیشترین طرح‌واره‌های ناسازگار موجود در میان این گروه از زنان می‌باشند. همچنین، طرح‌واره وابستگی و بی‌کفایتی با ۴۰ درصد، کمترین فروانی را در میان طرح‌واره‌های ناسازگار به خود اختصاص داده است. آنچه در اینجا مورد توجه قرار می‌گیرد، مشاهده کلیه طرح‌واره‌های ناسازگار در میان مددجویان زن است و هر طرح‌واره، تقریباً در نیمی از مددجویان مشاهده می‌شود (جدول ۱).

جدول ۲. توصیف متغیرهای مفهومی کیفیت زندگی و مؤلفه‌های آن

متغیرهای مفهومی تحقیق	حداقل امتیاز	حداکثر امتیاز	میانگین	درصد
کارکرد جسمی	۰	۱۰۰	۷۳/۱۵۰۳	٪۷۳
اختلال نقش به خاطر سلامت جسمی	۰	۱۰۰	۵۷/۰۴۲۵	٪۵۷
اختلال نقش به خاطر سلامت هیجانی	۰	۱۰۰	۴۹/۴۷۷۱	٪۴۹
انرژی/ جسمی	۰	۱۰۰	۵۱/۵۹۳۱	٪۵۲
بهبودی هیجانی	۰	۱۰۰	۵۴/۹۸۰۴	٪۵۵
کارکرد اجتماعی	۰	۱۰۰	۵۵/۰۸۵۵	٪۵۵
درد	۰	۱۰۰	۶۴/۵۲۶۱	٪۶۵
سلامت عمومی	۰	۱۰۰	۵۹/۲۴۱۸	٪۵۹

نحوه پاسخگویی شرکت‌کنندگان در پژوهش، در حوزه کیفیت زندگی نشان می‌دهد، بالاترین سطح پاسخگویی مثبت مربوط به حیطه کارکردهای جسمانی با ۷۳/۱ درصد میانگین نمره و پایین‌ترین سطح پاسخگویی مربوط به اختلال نقش به خاطر سلامت هیجانی با ۴۹/۴ درصد است که این امر نشانگر تأثیر سلامت روان بر عملکردهای روزانه افراد است. گویه‌های مرتبط با این حیطه نشان می‌دهند عواملی مانند اضطراب یا افسردگی بر عملکرد روزانه افراد تأثیرگذار بوده و موجب کاهش عملکرد می‌شود. این مسئله در بررسی نتایج کلی کیفیت زندگی روانی و جسمانی نیز نمود یافته است. هرچند در مجموع، کیفیت زندگی مددجویان زن تا حدودی بالاتر از میانگین قرار دارد، لیکن در بعد روانی، نمره پاسخ‌دهندگان پایین‌تر از بعد جسمانی است (جدول ۲).

یافته‌های استنباطی: با توجه به نتایج آزمون کالموگروف - اسمیرونوف در جدول ۳، می‌توان اظهار کرد که توزیع داده‌های مربوط به متغیرهای حوزه‌های طرح‌واره و کیفیت زندگی نرمال است. زیرا سطح معناداری کلیه مقادیر Z در هر یک بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است ($P > ۰/۰۵$). بنابراین از آزمون‌های پارامتری برای تحلیل متغیرها و فرضیه‌های تحقیق استفاده می‌شود.

جدول ۳. نتیجه آزمون کالموگروف- اسمیرونوف برای نرمال بودن توزیع داده‌ها

متغیرها و مؤلفه‌ها	تعداد نمونه	مقدار Z	سطح معنی‌داری
طرح‌واره‌ها	۱۵۳	۰/۵۴۲	۰/۹۳۱
حوزه‌های طرح‌واره	قطع ارتباط و طرد	۰/۷۱۴	۰/۶۸۸
	عملکرد و خودگردانی مختل	۱/۲۹۴	۰/۰۷
	محدودیت‌های مختل	۰/۷۶۹	۰/۵۹۶
	دگر جهت مندی	۱/۲۳۰	۰/۰۹۷
	گوش بزنگی و بازداری بیش‌ازحد	۰/۷۱۸	۰/۶۸۱
	کیفیت زندگی	۱/۰۲	۰/۲۵
مؤلفه کیفیت زندگی	کیفیت زندگی در بعد جسمانی	۱/۳۱۲	۰/۰۶۳
	کیفیت زندگی در بعد روحی و روانی	۰/۷۵۶	۰/۶۱۷

فرضیه اول: بین طرح‌واره‌های حوزه قطع ارتباط و طرد با هر یک از ابعاد کیفیت زندگی مددجویان زن رابطه معنادار وجود دارد.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در قالب جدول ۴ نشان می‌دهد که با اطمینان ۰/۹۹ و سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱، رابطه آماری معناداری بین طرح‌واره‌های حوزه قطع ارتباط و طرد با کیفیت زندگی مددجویان زن شهر تهران وجود دارد. مقدار همبستگی این آزمون به میزان ۰/۵۴ دلالت بر شدت همبستگی متوسط بین این دو متغیر است و جهت این همبستگی، منفی و معکوس است. به عبارت بهتر، گسترش طرح‌واره‌های حوزه قطع ارتباط و طرد در میان زندانیان شهر تهران، موجب کاهش کیفیت زندگی در بعد روانی و جسمانی آن‌ها است.

جدول ۴. خلاصه شاخص‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون برحسب طرح‌واره‌های حوزه قطع ارتباط و طرد

طرح‌واره‌های حوزه قطع ارتباط و طرد				کیفیت زندگی و ابعاد آن
سطح معنی‌داری	شدت همبستگی	مقدار همبستگی	تعداد نمونه	
۰/۰۰۰	متوسط	- ۰/۴۶	۱۵۳	کیفیت زندگی جسمانی
۰/۰۰۰	متوسط	- ۰/۵۳	۱۵۳	کیفیت زندگی روحی و روانی
۰/۰۰۰	متوسط	- ۰/۵۴	۱۵۳	کیفیت زندگی

فرضیه دوم: بین طرح‌واره‌های حوزه خودگردانی و عملکرد مختل با هر یک از ابعاد کیفیت زندگی مددجویان زن رابطه معنادار وجود دارد.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در قالب جدول ۵ نشان می‌دهد که با اطمینان ۰/۹۹ ($p < 0.01$)، به میزان

۰/۴۴ همبستگی متوسط منفی و معکوس بین این دو متغیر وجود دارد. به عبارت بهتر، گسترش طرح‌واره‌های حوزه خودگرانی و عملکرد مختل در میان زندانیان، موجب کاهش کیفیت زندگی در بعد روانی و جسمانی آن‌ها است.

جدول ۵. خلاصه شاخص‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون برحسب طرح‌واره‌های حوزه خودگرانی و عملکرد مختل

طرح‌واره‌های حوزه خودگرانی و عملکرد مختل				کیفیت زندگی و ابعاد آن
سطح معناداری	شدت همبستگی	مقدار همبستگی	تعداد نمونه	
۰/۰۰۰	ضعیف	- ۰/۳۷	۱۵۳	کیفیت زندگی جسمانی
۰/۰۰۰	متوسط	- ۰/۴۴	۱۵۳	کیفیت زندگی روحی و روانی
۰/۰۰۰	متوسط	- ۰/۴۴	۱۵۳	کیفیت زندگی

فرضیه سوم: بین طرح‌واره‌های حوزه محدودیت‌های مختل با هر یک از ابعاد کیفیت زندگی مددجویان زن رابطه معنادار وجود دارد.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که با اطمینان $0/99 (a < 0/01)$ ، بین طرح‌واره‌های حوزه محدودیت‌های مختل با کیفیت زندگی مددجویان زن همبستگی ضعیف منفی و معکوس به میزان $0/24$ وجود دارد. به عبارت بهتر، گسترش طرح‌واره‌های حوزه محدودیت‌های مختل در میان مددجویان، موجب کاهش کیفیت زندگی آن‌ها در بعد روانی و جسمانی می‌شود که این رابطه در سطح بعد جسمانی ضعیف‌تر از بعد روانی است.

جدول ۶. خلاصه شاخص‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون برحسب طرح‌واره‌های حوزه محدودیت‌های مختل

طرح‌واره‌های حوزه محدودیت‌های مختل				کیفیت زندگی و ابعاد آن
سطح معناداری	شدت همبستگی	مقدار همبستگی	تعداد نمونه	
۰/۰۲۷	بسیار ضعیف	- ۰/۱۸	۱۵۳	کیفیت زندگی جسمانی
۰/۰۰۲	ضعیف	- ۰/۲۶	۱۵۳	کیفیت زندگی روحی و روانی
۰/۰۰۴	ضعیف	- ۰/۲۴	۱۵۳	کیفیت زندگی

فرضیه چهارم: بین طرح‌واره‌های حوزه دگر جهت مندی با هر یک از ابعاد کیفیت زندگی مددجویان زن رابطه معنادار وجود دارد.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که با اطمینان $0/95 (a < 0/05)$ ، همبستگی ضعیف به میزان $0/20$ بین این دو متغیر وجود دارد و جهت این همبستگی، منفی و معکوس است. به عبارت بهتر، گسترش طرح‌واره‌های حوزه دگر جهت مندی در میان مددجویان، موجب کاهش کیفیت زندگی آن‌ها در بعد روانی است. لیکن مطابق نتایج حاصل، تأثیری در بعد جسمانی کیفیت زندگی ندارد.

جدول ۷. خلاصه شاخص‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون برحسب

طرح‌واره‌های حوزه دگر جهت مندی

طرح‌واره‌های حوزه دگر جهت مندی				کیفیت زندگی و ابعاد آن
سطح معناداری	شدت همبستگی	مقدار همبستگی	تعداد نمونه	
۰/۰۶۳	عدم رابطه	- ۰/۱۵	۱۵۳	کیفیت زندگی جسمانی
۰/۰۱۰	ضعیف	- ۰/۲۱	۱۵۳	کیفیت زندگی روحی و روانی
۰/۰۱۶	ضعیف	- ۰/۲۰	۱۵۳	کیفیت زندگی

فرضیه پنجم: بین طرح‌واره‌های حوزه گوش بزنگی و بازداری بیش از حد با هر یک از ابعاد کیفیت زندگی مددجویان زن رابطه معنادار وجود دارد.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که با اطمینان $0/99$ ($0/01 < \alpha$)، بین طرح‌واره‌های حوزه گوش بزنگی و بازداری بیش از حد با کیفیت زندگی مددجویان زن همبستگی ضعیف به میزان $0/22$ وجود دارد. به عبارت بهتر، گسترش طرح‌واره‌های حوزه گوش بزنگی و بازداری بیش از حد در میان مددجویان، موجب کاهش کیفیت زندگی آن‌ها به‌ویژه در بعد روانی است، لیکن مطابق نتایج حاصل تأثیری در بعد جسمانی کیفیت زندگی ندارد.

جدول ۸. خلاصه شاخص‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون برحسب

طرح‌واره‌های حوزه گوش بزنگی و بازداری بیش‌ازحد

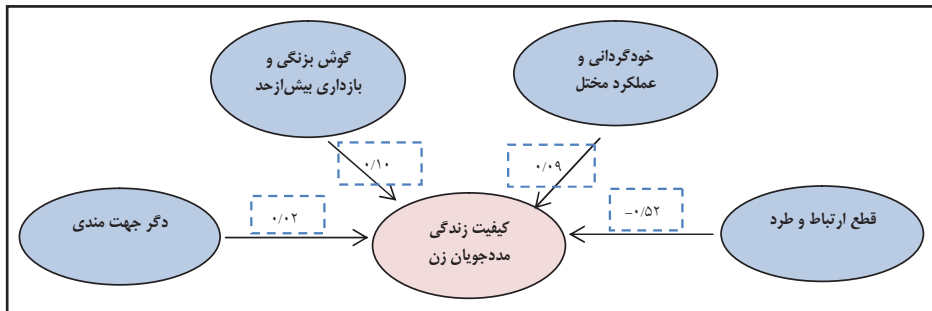
طرح‌واره‌های حوزه گوش بزنگی و بازداری بیش‌ازحد				کیفیت زندگی و ابعاد آن
سطح معناداری	شدت همبستگی	مقدار همبستگی	تعداد نمونه	
۰/۰۷۰	عدم رابطه	- ۰/۱۵	۱۵۳	کیفیت زندگی جسمانی
۰/۰۰۱	ضعیف	- ۰/۲۶	۱۵۳	کیفیت زندگی روحی و روانی
۰/۰۰۷	ضعیف	- ۰/۲۲	۱۵۳	کیفیت زندگی

تحلیل مسیر و تعیین سهم هریک از متغیرها با استفاده از رگرسیون خطی به دلیل نرمال بودن متغیرها براساس آزمون کالموگروف-اسمیرنوف و از روش Enter صورت گرفت. نتایج نشان می‌دهد که از میان پنج حوزه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، طرح‌واره‌های چهار حوزه؛ شامل ۱- قطع ارتباط و طرد به میزان ۵۲ درصد، ۲- عملکرد و خودگردانی مختل به میزان ۹ درصد، ۳- دگر جهت‌مندی به میزان ۲ درصد و ۴- گوش بزنگی و بازداری بیش‌ازحد به میزان ۱۰ درصد واریانس کیفیت زندگی مددجویان زن را تعیین می‌کند؛ اما طرح‌واره‌های حوزه محدودیت‌های مختل هیچ تأثیری بر کیفیت زندگی مددجویان زن ندارد.

جدول ۹. تحلیل مسیر تأثیر حوزه‌های طرح‌واره بر کیفیت زندگی مددجویان زن

تأثیر پایگاه اجتماعی و حوزه‌های طرح‌واره بر کیفیت زندگی مددجویان زن	ضرایب Beta	مقدار T	مقدار اثرگذاری	ضریب تعیین	مقدار F	سطح معناداری
قطع ارتباط و طرد	-۰/۵۲	-۴/۲۵	۰/۵۵	۰/۳۱	۱۰/۵۸	۰/۰۰۰
عملکرد و خودگردانی مختل	-۰/۰۹	-۰/۷۳				
محدودیت‌های مختل	۰/۰۰	۰/۰۰				
دگر جهت مندی	۰/۰۲	۰/۱۶				
گوش بزنگی و بازداری بیش از حد	۰/۱۰	۰/۹۵				

گفتنی است که بر اساس مدل مفهومی و نظری در شکل ۱، مجموع حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به میزان ۵۵ درصد قدرت تحلیل اثرگذاری بر کیفیت زندگی مددجویان زن را دارند و این مدل به میزان ۳۱ درصد قدرت تعیین و تبیین‌کنندگی دارد. به عبارت دیگر، این مدل می‌تواند به میزان ۵۵ درصد این اثرگذاری در کاهش یا افزایش کیفیت زندگی مددجویان زن مورد مطالعه را نشان دهد که به میزان ۳۱ درصد قدرت تعیین و پیش‌بینی‌کنندگی در تغییر وضعیت کیفیت زندگی آن‌ها دارد.

شکل ۱. مدل مفهومی تأثیر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و پایگاه اجتماعی اقتصادی بر کیفیت زندگی مددجویان زن

جدول ۱۰: تحلیل مسیر تأثیر هر یک از طرح‌واره‌های ناسازگار بر کیفیت زندگی مددجویان زن

تأثیر طرح‌واره‌های ناسازگار بر کیفیت زندگی زنان مددجو	ضرایب Beta	مقدار T	مقدار اثرگذاری	ضریب تعیین	مقدار F	سطح معناداری
محرومیت هیجانی	-۰/۲۷	-۳/۰۷	۰/۵۶	۰/۳۲	۱۳/۴۶	۰/۰۰۰
رهاشدگی / بی‌ثباتی	-۰/۱۷	-۱/۹۹				
بی‌اعتمادی / بدرفتاری	۰/۰۴	۰/۴۶				
انزوای اجتماعی	-۰/۱۷	-۱/۶۵				
نقص / شرم	-۰/۱۲	-۱/۱۸				

۰/۰۰۰	۹/۷۶	۰/۲۱	۰/۴۶	-۲/۶۹	- ۰/۲۸	شکست
				-۰/۷۱	- ۰/۰۸	وابستگی و بی‌کفایتی
				- ۱/۲۹	- ۰/۱۳	آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری
				-۰/۴۲	- ۰/۰۴	خود تحول نیافته/ گرفتار
۰/۰۰۰	۱۲/۰۱	۰/۱۴	۰/۳۷	۱/۶۶	۰/۱۵	استحقاق و بزرگ‌منشی
				-۴/۸۲	- ۰/۴۳	خویش‌داری و خود انضباطی ناکافی
۰/۰۰۰	۹/۱۱	۰/۱۱	۰/۳۳	- ۴/۲۷	- ۰/۳۴	اطاعت
				۱/۲۱	۰/۱۰	ایثار
۰/۰۰۰	۹/۹۳	۰/۱۲	۰/۳۴	- ۴/۴۵	- ۰/۳۶	بازداری هیجانی
				۱/۴۲	۰/۱۲	معیارهای سرسختانه و عیب‌جویی افراطی

مطابق جدول ۱۰، هر یک از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه براساس مقادیر درج‌شده در ستون اول (ضریب بتا) واریانس کیفیت زندگی مددجویان زن را تعیین می‌کنند و هر یک از حوزه‌های بریدگی و قطع به میزان ۳۲ درصد، خودگردانی و عملکرد مختل به میزان ۲۱ درصد، محدودیت‌های مختل ۱۴ درصد، دگر جهت مندی ۱۱ درصد و گوش‌بزدلی و بازداری بیش از حد ۱۲ درصد قدرت تعیین و تبیین‌کنندگی در این مدل دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

تأیید رابطه معنادار بین حوزه‌های مختلف طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و کیفیت زندگی، به‌خصوص در بعد روانی و تعیین سهم هر یک از حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار در کیفیت زندگی مددجویان زن را با استناد به نظریه کیفیت زندگی مطرح شده از سوی فربش (۱۳۸۹)، می‌توان چنین تبیین کرد که عوامل مهیاساز یا متغیرهای مهارکننده‌ای وجود دارند که به‌عنوان عوامل آسیب‌پذیری، موجب کاهش یا عدم رضایتمندی از زندگی و به دنبال آن کاهش کیفیت زندگی می‌شوند. وی این عوامل آسیب‌پذیری را حالات عاطفی چون طرح‌واره‌های منفی نسبت به خویش، حالات خلقی فقدان - محرومیت اولیه، توجه معطوف به خویش، احترام به خویش کم، سرزنش خویش و انتقاد از خود به دلیل دست‌آوردهای منفی، خودکارآمدی پایین، بدبینی، منبع کنترل بیرونی، مردم‌آمیزی پایین و گرمای بین فردی کم، گرایش به معیارهای غیرواقع‌گرایانه و بالا در مورد پیشرفت‌های شخصی و رضایتمندی از حیطه‌های مهم زندگی، فقدان حمایت اجتماعی که جملگی در نظریه یانگ تحت عنوان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه معرفی شده‌اند. تجربه زودهنگام فقدان، تجارب منفی در ارتباط با والدین، والدین غفلت‌کننده و بی‌توجه یا بیش از حد محافظت‌کننده یا مراقبت‌کنندگانی با واکنش‌پذیری عاطفی که الگوهای ناکارآمد انطباقی را ایجاد کرده‌اند و در پروراندن اقتدار و خودکارآمدی ناموفق بوده‌اند، معرفی می‌کند.

یافته‌های پژوهشی آبرامسون^۱ و همکاران (۱۹۸۹)، سلیگمن^۲ (۲۰۰۲) و اسنایدر و لوپز^۳ (۲۰۰۲) نیز این یافته‌ها را تأیید کرده‌اند (فریش، ۱۳۸۹، ص ۶۹). نظریه فریش در این زمینه برگرفته از نظریه بک (۱۹۹۶) است که عنوان می‌دارد این طرح‌واره‌ها درجاتی از خشم، اضطراب و افسردگی ناسالمی را پدید می‌آورند؛ به طوری که اختلال روانی کاملی شکل می‌گیرد. این اختلال روانی، بهزیستی و کیفیت زندگی فرد را کاهش می‌دهد. همان‌طور که در یافته‌های پژوهش نیز مشاهده شد، تمامی مددجویان زن دارای طرح‌واره‌های ناسازگار با میزانی بیش از میانگین بودند و از سویی نیز پایین‌ترین نمرات آن‌ها در کیفیت زندگی در مقیاس اختلال نقش به خاطر سلامت هیجانی بود که مرتبط با اضطراب و افسردگی نیز است. وجود رابطه معنادار بین اضطراب و افسردگی و خشم با طرح‌واره‌های ناسازگار در پژوهش باهنر و نیک منش (۱۳۹۲) نیز تأیید شده است. از دیگر پژوهش‌های همسو با فرضیه‌های فوق، می‌توان به پژوهش دهقانی، ایزد خواه و اخباری (۱۳۹۳) اشاره کرد که نشان داد که بین طرح‌واره‌های حوزه قطع ارتباط و طرد (نقص- شرم) با کیفیت زندگی روانی رابطه معنادار منفی وجود دارد و در این میان، هوش هیجانی به‌عنوان میانجی عمل می‌کند. همچنین، دهقانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود نشان دادند طرح‌واره‌های حوزه بریدگی و طرد، رابطه معکوس و معنادار با کیفیت روانی زندگی دارد. در نهایت، مشاهده تمامی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، در سطحی بیش از میانگین در مددجویان و پایین بودن نمره این زنان در مقیاس اختلال نقش به خاطر کارکرد هیجانی که یکی از زیرمقیاس‌های بعد روانی کیفیت زندگی است، تأییدی بر اثر مستقیم طرح‌واره‌ها بر کیفیت زندگی، همسو با نظریه یانگ نیز است. براساس نظر وی، با فعال شدن طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، فرد به ارزیابی منفی رویدادها و تعبیر محرک‌ها به صورت منفی و تهدیدآمیز می‌پردازد. لذا حجم عظیمی از هیجان‌های منفی و ناخوشایند را تولید می‌کند. این امر، بهزیستی روانی فرد را تحت تأثیر قرار داده و در نتیجه، کیفیت زندگی وی کاهش می‌یابد.

پیشنهادها:

- نظر به وجود رابطه معنادار بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان یک فاکتور روانی و کیفیت زندگی زنان مددجو در ۵ فرضیه پژوهش و نیز عمیق بودن ریشه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار، برگزاری دوره‌های روان‌درمانی مبتنی بر بهبود کیفیت زندگی براساس مدل پیشنهادی فریش، در هسته مشاوره ندامتگاه برای مددجویان زن که علاوه بر کمک به بهبود طرح‌واره‌های افراد از طریق توجه و رسیدگی به عواطف و علائم منفی، شادمانی، رضایتمندی و سلامت ذهنی را که بهترین معیار سلامت روان محسوب می‌شود را به دنبال خواهد داشت.

1. Abramson
2. Seligman
3. Snyder and Lopez

- نظر به کسب نمرات متوسط مددجویان زن در حیطه‌های مختلف مقیاس کیفیت زندگی و زندگی جمعی و ارتباط مستمر مددجویان با یکدیگر، برگزاری دوره‌های گروه‌درمانی مبتنی بر کیفیت زندگی در هسته مشاوره ندامتگاه گروه‌های تشکیل شده، در زمینه تلاش برای ایجاد زندگی معنادارتر و رضایت‌بخش‌تر، یکدیگر را مورد حمایت قرار می‌دهند.

- بررسی اثربخشی طرح‌واره درمانی بر روی مددجویان و سنجش نشانگان اضطراب و افسردگی در این افراد با توجه به نمرات پایین‌تر این افراد در زمینه اختلال نقش به خاطر اضطراب و افسردگی در مقیاس کیفیت زندگی. - بررسی رابطه بین متغیرهای محیطی، خلق‌وخو و مدیریت هیجانی با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در پژوهش‌های آتی (به‌عنوان عوامل مؤثر در شکل‌گیری طرح‌واره‌ها در پیشینه افراد). - بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و کیفیت زندگی با در نظر گرفتن برخی عوامل میانجی مانند هوش، اختلالات شخصیتی احتمالی، حوادث احتمالی رخ داده برای فرد در داخل ندامتگاه و غیره در پژوهش‌های آتی. محدودیت‌های پژوهشی:

- ملاحظات امنیتی و حفاظتی در دسترسی به آمار و اطلاعات مددجویان که مانع از برآورد دقیق حجم نمونه شد. - همکاری کم برخی از مددجویان در تکمیل کامل پرسشنامه، سبب افت آزمودنی و ریزش تعدادی از پرسشنامه‌های تحقیق شد.

- فقدان فضایی مناسب برای برقراری رابطه حسنه و جلب اعتماد مددجویان در تکمیل پرسشنامه‌ها. - به دلیل عدم دسترسی به آمار مددجویان براساس نوع جرائم ارتكابی، امکان استفاده از نمونه‌برداری طبقه‌ای نسبی فراهم نشد.

- کمبود مطالعات خارجی در حوزه مددجویان زن به‌منظور استفاده در تعمیم نتایج حاصل از پژوهش.

منابع

منابع فارسی

- ابراهیمی قوام، صغری و طباطبایی یزدی، مژگان (پاییز و زمستان ۱۳۹۳). مقایسه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بزهکاران دختر و پسر مرتکب جرائم خشن و غیر خشن در کانون اصلاح و تربیت. دو فصلنامه پژوهش‌های انتظامی زنان و خانواده. ۳(۲)، صص ۱۱۷-۱۳۳. بازیابی از: <http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1405869&I=fa>
- اسلامی، حمید و ده کهنه، مهدی (خرداد ۱۳۹۳). بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر جلوگیری از ارتكاب جرائم زنان در زندانیان شهرستان اراک. ماهنامه اصلاح و تربیت. ۱۲(۱۴۵). صص ۲۷-۳۲. بازیابی از: <http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1313609&I=fa>
- باقری، معصومه و ملتفت، حسین (تابستان ۱۳۸۹). برخی عوامل مؤثر بر ارتكاب جرم زنان؛ مطالعه نمونه‌هایی از زنان در شهر اهواز. مجله مطالعات اجتماعی ایران. ۴(۲)، صص ۱۶۳-۱۸۴. بازیابی از: <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/853478>
- بوند، جان و کورنر، لین (۱۳۸۹). کیفیت زندگی و سالمندان (حسین محقق کمال، مترجم). تهران: نشر دانژه.

- باهنر، محمود و نیک منش، زهرا (۱۳۹۲). بررسی مقایسه‌ای طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های مقابله‌ای در زندانیان وابسته و غیر وابسته به مواد. ماهنامه اصلاح و تربیت. ۱۱ (۱۴۰)، صص ۴۱-۴۵. بازیابی از:
<http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1237374&l=fa>
- بیابان‌گرد، اسماعیل (۱۳۸۶). روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی (جلد اول). تهران: انتشارات دوران.
- رضوانی، محمدرضا و منصوریان، حسین (پاییز ۱۳۸۷). سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها، مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی برای نواحی روستایی. فصلنامه روستا و توسعه. ۱۱ (۳)، صص ۱-۲۶. بازیابی از:
http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/71713870301.pdf
- طالب‌زاده ثانی، کاظم و غلامی، جعفر (مهر ۱۳۹۳). رابطه بین کیفیت زندگی با سلامت عمومی زندانیان دارای سابقه سوء مصرف مواد مخدر. ماهنامه مجله اصلاح و تربیت. ۱۲ (۱۴۹)، صص ۱۸-۲۳. بازیابی از:
<http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1375255&l=fa>
- طهماسب پور، علیرضا (تیر ۱۳۹۴). روش‌های حقوقی تضمین حقوق زندانیان. صص ۸-۱۰۲. بازیابی از:
<http://www.vekalat.org/public.php?cat=2&newsnum=3039120>
- ظهیری، سهیلا (اسفند ۱۳۹۲). بررسی جرائم زنان. ماهنامه اصلاح و تربیت. ۱۱ (۱۴۲)، صص ۵۳-۵۷. بازیابی از:
<http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1268852&l=fa>
- عسگر پور کریمی، زهرا (۱۳۹۲). بررسی میزان افسردگی، کیفیت زندگی و هوش معنوی در زندانیان زن شهرستان زاهدان. کنگره بین‌المللی فرهنگ و اندیشه دینی (قم). بازیابی از: http://www.civilica.com/Paper-ICCRT01-ICCRT01_0351
- غفاری، غلامرضا، کریمی، علیرضا و نوذری، حمزه (زمستان ۱۳۹۱). روند مطالعه کیفیت زندگی در ایران. فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران. ۳ (۱)، صص ۱۰۷-۱۳۴. بازیابی از:
https://jisr.ut.ac.ir/article_36564_2ea86543531f94cda0305385975f1674.pdf
- فریش، مایکل بی (۱۳۹۰). روان‌درمانی مبتنی بر بهبود کیفیت زندگی (اکرم خسته، مترجم؛ جلد ۲). تهران: انتشارات ارجمند.
- قربانی، اسمعیل و فیض‌آبادی، حسین (پاییز ۱۳۹۳). واکاوی دیدگاه‌های جامعه‌شناختی انحرافات. فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی. ۱ (۳)، صص ۹۷-۱۲۰. بازیابی از:
<http://khs.jrl.police.ir/backend/uploads/51b8d0a6a32bad2b8d2a7b2893bd8e1fbafdaac8.pdf>
- کرمی دهبانی، مه‌ری (تابستان ۱۳۸۷). مقایسه نیمرخ روانی قاتلین عمدی ۲۰-۴۰ ساله شهر تهران با جمعیت عادی. مجله کارآگاه. ۳ (۳)، صص ۵۴-۶۸. بازیابی از: http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/21313870304.pdf
- کرمی، الهام، بهرامی، هادی، محمدی، آریا، علیرضا، اصغر نژاد، فرید، علی و فخری، زهرا (تابستان ۱۳۹۲). رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جامعه‌سنجی در زنان بی‌خانمان وابسته به مواد. فصلنامه روانشناسی کاربردی. ۷ (۲۶)، صص ۹۳-۱۱۰. بازیابی از:
http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/30313922606.pdf
- گلشنی، ایرج (اردیبهشت ۱۳۹۱). نظری بر نظریه‌ها (شماره ۹). بازیابی از: <http://pishgiri.azasib.parsiblog.com/Posts/12/>
- میاشری، مهدی (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم زنان؛ مطالعه موردی زندان مرکزی شهر زاهدان (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان.
- ملکمیان، لینا و شریفیان، سعید (زمستان ۱۳۸۸). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر جرم در زنان زندانی. فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی. ۲ (۵)، صص ۱۴۳-۱۶۹. بازیابی از: http://www.sid.ir/fa/VEWSSID/J_pdf/32413880506.pdf
- منتظری، علی؛ گشتاسبی، آریتا و وحدانی نیا، مریم السادات (زمستان ۱۳۸۴). تعیین پایایی و روایی گونه فارسی SF-۳۶. فصلنامه پایش. ۵ (۱)، صص ۴۹-۵۶. بازیابی از:
<http://www.payeshjournal.ir/UploadedFiles/ArticleFiles/b985ba37a8804c3.pdf>
- یانگ، جفری و کلوکو، زانت (۱۳۹۰). زندگی خود را دوباره بیافرینید (حسن حمید پور، الناز پیرمرادی و ناهید گلی زاده، مترجمان). تهران: انتشارات ارجمند.

-یانگ، جفری؛ کلوسکو، ژانت و ویشار، مار جوری (۱۳۸۶). طرح‌واره درمانی (حسن حمید پور و زهرا اندوز، مترجمان). تهران: انتشارات ارجمند.

منابع انگلیسی

- Baranoff, John, Oeil, Tian, (September 2007). Young Schema Questionnaire: Review of Psychometric and Measurement Issues, Australian Journal of Psychology. pp. 78-86. Retrieved from. doi:10.1080/00049530601148397
- Chakhssi F, de Ruiter C, and Bernstein DP. September (2013). Early maladaptive cognitive schemas in child sexual offenders compared with sexual offenders against adults and nonsexual violent offenders: An exploratory study. pp.2201–2210. Retrieved from doi: 10.1111/jsm.12171.
- Levine, Z, Stephen. (June 2011). Elaboration on the association between IQ and parental SES with subsequent crime, Personality and Individual Differences. pp1233–1237 Retrieved from. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2011.02.016>
- Shorey, c, Elmquist, Joanna, Anderson, Scott, L. Stuart, Gregory, (September 2015). Early maladaptive schemas and aggression in men seeking residential substance use treatment, Personality and Individual Differences. pp6–12. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2015.03.040>
- Sigre-Leirós, Vera, Carvalho, Joana, J Nobre, Pedro. (August 2015). Rape-related cognitive distortions: Preliminary findings on the role of early maladaptive schemas. International Journal of Law and Psychiatry. pp 26–30. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijlp.2015.03.003>
- Samuel, Rachel, Omar, Roaimah, (December 2012). Female prisoners in Malaysia: An examination of sociodemographic characteristics, International Congress on Interdisciplinary Business and Social Science 2012 (ICIBSoS 2012), Procedia - Social and Behavioral Sciences. pp505 – 510. Retrieved from doi:10.1016/j.sbspro.2012.11.156